

๒ เส้นทางสร้าง Young Active Citizen

ปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร

ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ขณะนี้หลายคนพูดว่าอยากเห็นเด็กรุ่นใหม่มีความเป็น **Active Citizen** ต้องบอกก่อนว่าในมุมมองของ **มูลนิธิสยามกัมมาจล** นั้น Active Citizen หมายถึง คนที่ใส่ใจเรื่องราวต่างๆ ในสังคมไทย และเข้ามามีส่วนร่วม อยากที่จะเห็นสังคมไทยดีขึ้น ความสำคัญก็คือว่าเขาเหล่านั้นต้องมีความรับผิดชอบกับส่วนรวมด้วย แล้วก็เดือดเป็นร้อน อยากมีส่วนร่วมให้สังคมดีขึ้น และเข้ามาช่วยกันคนละไม้คนละมือ หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือมูลนิธิสยามกัมมาจลอยากเห็นคนรุ่นใหม่มีสำนึกและรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งตรงกับคำว่า Active Citizen นั่นเอง

ถามว่า Active Citizen จะเกิดขึ้น ได้อย่างไร

?

การบ่มเพาะให้เกิด Active Citizen เราต้องเปิดพื้นที่ และสนับสนุน **“เปิดพื้นที่”** ในที่นี้หมายถึงการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้เข้ามาทำงานร่วมกับคนรุ่นปัจจุบัน มีส่วนรับรู้และเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ในสังคมไทย หรือ ในชุมชนของเขา จังหวัดของเขา ถ้าคนรุ่นใหม่ไม่รู้ ไม่เข้าใจ เรื่องราวความเป็นมาเป็นไปของชุมชน ก็จะไม่มีความรู้สึกสำนึกความเป็นพลเมืองขึ้นมาได้

เพราะฉะนั้นประเด็นสำคัญคือเราต้องสนับสนุนให้เขาได้เข้าไปเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนของเขา จังหวัดของเขา และบ้านเมืองของเขา การเปิดโอกาสและการสนับสนุนเช่นนี้ จะทำให้คนรุ่นใหม่เหล่านี้ค่อย ๆ ได้เห็นภาพจนเกิดความเข้าใจสังคมโดยรวมแล้วเกิดการเชื่อมโยงตัวเองเข้าไปกับบ้านกับเมืองกับชุมชนของตัวเองได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะค่อย ๆ ปลูกสำนึกและความรู้สึกอยากเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามามีส่วนช่วยอยากเข้ามารับผิดชอบสังคมชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ นี่คือสิ่งที่เราอยากเห็นว่าเด็กไทยมีโอกาสนี้และมีคนที่ทำหน้าที่ให้โอกาสเหล่านี้

โครงการ Active Citizen ของมูลนิธิสยามกัมมาจล ซึ่งปัจจุบันนี้ทำงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นั้นเป็นโครงการที่เราเข้าไปสนับสนุนองค์กรในจังหวัดที่สนใจทำงานแบบเดียวกับเรามีความคิดใกล้เคียงกับเรานั้นคือการลงไปช่วยเยาวชนเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้โจทย์ชุมชนของตัวเอง แล้วพัฒนาเป็นสิ่งที่เราเรียกว่า Community Project หรือโครงการที่เป็นโจทย์ของชุมชน นักเรียน นักศึกษา เขาจะรู้เองว่าเขามีความชอบอะไร มีความถนัดอะไร หรือเขามีความรู้อะไรที่จะเข้ามาร่วมด้วยช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยการเข้าไปพัฒนาโครงการและทำงานร่วมกับชุมชนซึ่งการทำงานในลักษณะนี้จะช่วยผูกคนรุ่นใหม่เข้ากับพื้นที่ ผูกคนรุ่นใหม่เข้ากับชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและและสำนึกรักชุมชนก็จะเกิดขึ้นตามไปด้วยโครงการเหล่านี้ในปีหนึ่ง ๆ จะสามารถสร้างหรือพัฒนา Active Citizen ขึ้นมาได้เป็นร้อยคน ซึ่งนั่นคือความภูมิใจของมูลนิธิสยามกัมมาจล

การสนับสนุนให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากในพื้นที่นั้น มูลนิธิสยามกัมมาจลมีแนวคิดที่ว่า ถ้านักศึกษาหรือว่านักเรียนได้เข้าไปเรียนรู้เรื่องของชุมชนในพื้นที่ของตัวเองสำนึกความเป็นพลเมืองจะเกิดขึ้นได้ง่าย

“เหมือนเราอยู่ที่บ้านเราจะรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน อยากจะเข้ามาดูแล น้ำไม่ไหล ไฟดับ ก็เข้ามาช่วยแก้ น้ำไหลทั้งก็ปิดก๊อกน้ำ พฤติกรรมแบบนี้มันบอกอะไรมันบอกว่าเรามีสำนึกว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน ที่นี้ในชุมชนเอง น้อง ๆ จะต้องพัฒนาสำนึกเหล่านี้จากบ้านที่ขยายใหญ่ขึ้นซึ่งก็คือชุมชนหรือจังหวัดของเขา นั่นคือความสำคัญของการที่เราเข้าไปสนับสนุนเชิงพื้นที่”

หลายคนบอกว่าอยากเห็นเด็กไทยสำนึกรักบ้านเกิด เขาจะสำนึกรักบ้านเกิดได้ก็ต่อเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเกิด แล้วก็เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของบ้านเกิด ที่นี้ที่เราเข้าไปสนับสนุนองค์กรที่อยู่ในจังหวัดของเขา เข้ามาเปิดโอกาส แล้วก็สนับสนุนเยาวชน คำว่า “สนับสนุนองค์กรในพื้นที่” หลายคนก็อาจถามว่า แล้วเราเข้าไปสนับสนุนอย่างไร มูลนิธิมีแนวคิดว่าการสนับสนุนองค์กรใดๆก็ตามที่จะมาช่วยขับเคลื่อนงาน Active citizen ต้องเป็นองค์กรที่อยู่ในพื้นที่และที่สำคัญคือตัวองค์กรและเจ้าหน้าที่ในองค์กรต้องเป็น Active Citizen ที่ห่วงใยความเป็นมาเป็นไปของจังหวัด เขาจึงลุกขึ้นมาพยายามที่จะสร้างหรือพัฒนาคนให้มีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง

อย่างไรก็ตามแม้เขาจะรู้จักบ้านของตัวเอง รู้จักจังหวัดของตัวเองเป็นอย่างดี แต่สิ่งที่เขาขาดคือเขาขาดความแข็งแรงทั้งด้านการเงิน และขาดความแข็งแรงเรื่องการทำงานโครงการในระยะยาว หรือ “กลไกการทำงาน” นั้นเอง เรามองว่าองค์กรที่จะทำงานด้านนี้ได้คนในพื้นที่หรือคนในองค์กรนั้นจะต้องอยู่กับองค์กรยาวนานพอที่จะพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถที่จะเป็นประโยชน์กับองค์กรของเขาโดยมูลนิธิจะเข้าไปหนุนเสริมทักษะความสามารถในการเป็นโค้ช เป็นคนที่ชี้แนะ และให้กำลังใจ ซึ่งความสามารถในการให้กำลังใจคนก็ต้องพัฒนาไม่ใช่ทุกคนที่พูดจาอะไรไปแล้วเด็กจะเกิดกำลังใจได้สิ่งเหล่านี้คือทักษะของพี่เลี้ยงที่มูลนิธิสยามกัมมาจลเข้าไปสนับสนุน รวมทั้งเรื่องความสามารถในการวิเคราะห์โครงการ ความสามารถในการจัดการโครงการก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ต้องถ่ายทอดไปให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้าใจด้วยเช่นกัน

เพราะฉะนั้นต้องบอกว่าถ้าเราอยากเห็นพลเมืองเยาวชนรุ่นใหม่มีทักษะอะไร พี่เลี้ยงก็ต้องมีทักษะแบบนั้น แล้วก็ต้องสามารถที่จะสนับสนุนพัฒนาทักษะเหล่านั้นให้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่ได้ด้วย เหล่านี้คือความสามารถของพี่เลี้ยงที่เราต้องพัฒนาแน่นอน

และที่สำคัญคือการทำงานในลักษณะนี้คนทำงานต้องเกาะติดและติดตามผลอยู่ตลอดเวลา เราพัฒนาคนรุ่นใหม่ขึ้นมาให้เขามีสำนึกความเป็นพลเมืองแล้ว เมื่อเขาอยากจะทำอะไรต่อ เราต้องรับรู้ แล้วก็ต้องติดตาม เพราะฉะนั้นเรื่อง **“ฐานข้อมูล”** ซึ่งเป็นงานหลังบ้านก็ต้องพัฒนาไปด้วยเช่นกัน ส่วนเรื่อง **“การสื่อสาร”** ก็เป็นเรื่องสำคัญที่องค์กรในพื้นที่ต้องดำเนินการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้นำเสนอผลงานให้คนในพื้นที่รับรู้ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เราจะต้องเข้าไปปรึกษาหารือกันเพื่อให้การสร้าง Active citizen บรรลุเป้าหมาย หลายองค์กรอาจจะมีทักษะบางอย่างหรือความสามารถบางอย่าง และขาดบางอย่าง มูลนิธิฯ ก็เข้าไปสนับสนุนส่วนที่ว่าแต่ละพื้นที่จะมีความเก่ง และความถนัดแต่ละด้าน และขาดส่วนไหนที่จะต้องเติม เราก็หารือกันเพื่อที่จะได้เข้าไปหนุนเสริมให้องค์กรนั้นๆ เข้มแข็งยิ่งขึ้น เหล่านี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นในหลายจังหวัดที่มูลนิธิสยามกัมมาจลเข้าไปทำงานกับพื้นที่

การขับเคลื่อนงาน Active citizen นั้นมีจุดเริ่มต้นที่จังหวัดสงขลาเราไปทำงานจับมือเป็นเพื่อนกับสงขลาฟอรั่ม โดยทำงานร่วมกันมา 3 ปีแล้ว โครงการนี้ต้องเรียกว่าผลิตหรือพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีสำนึกรักบ้านเกิด มีสำนึกของความเป็นพลเมืองขึ้นมาหลายร้อยคน ปีละร้อยกว่าคน ทำมา 3 ปี ก็ 300 กว่าคน แล้วตัวองค์กรของสงขลาฟอรั่มเองก็มีความเข้มแข็ง เจ้าหน้าที่ของสงขลาฟอรั่มก็มีทักษะความเข้าใจในงานของตัวเองสูงมาก ด้วยความสำเร็จแบบนี้เราก็ปรึกษาหารือกับ สสส. ว่าควรมียุทธศาสตร์ไปทำงานในหลายจังหวัด

จังหวัดที่เราเข้าไปขยายผลทางเหนือคือจังหวัดน่าน
อีสานคือจังหวัดศรีสะเกษภาคกลางคือสมุทรสงคราม
แล้วก็จังหวัดใกล้เคียง (เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี)
โดยเราต้องไปค้นหาก่อนว่า เมืองค์กรในพื้นที่ใด จังหวัด
ใดที่มีความสนใจเหมือนกับเราแล้วก็อยากที่จะพัฒนา
ตัวเองให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นในการทำงานกับเยาวชน
เราก็จะเข้าไปหนุนในลักษณะนี้เพราะฉะนั้นการขยาย
ผลไป น่าน ศรีสะเกษ หรือสมุทรสงคราม เราก็พิจารณา
แล้วว่าพื้นที่เหล่านั้นมีองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการ
พัฒนาเยาวชนในจังหวัดอย่างเข้มข้นซึ่งเราก็จะเป็น
ตัวเติมให้องค์กรเหล่านั้นแข็งแกร่งมากขึ้น

